

beroepscode

3^e versie mei 2008

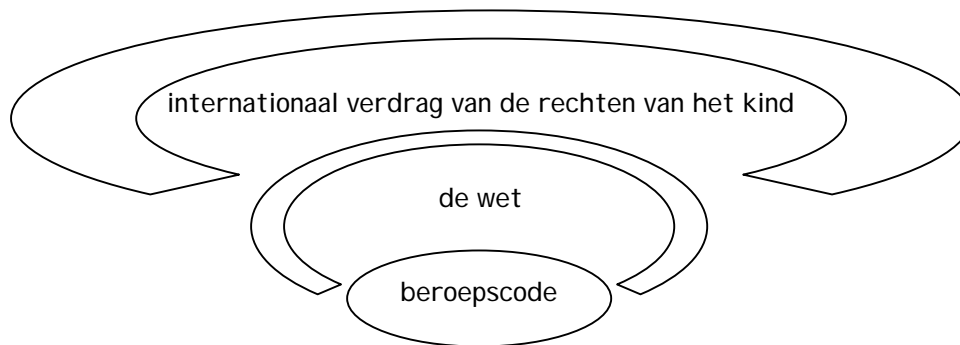
Preambule

De beroepsvereniging van speltherapeuten NVVS heeft een (interne) beroepscode, die als leidraad dient voor het beroepsmatig handelen van de gediplomeerde leden van de vereniging. De beroepscode is een kwaliteitsinstrument ten dienste van de beroepsuitoefening.

Belangrijker dan de beroepscode is de wetgeving die op het werkveld van de speltherapeut van toepassing is, zoals de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst, de Wet Bescherming Persoonsgegevens en de Wet Klachtrecht Cliënten in de Zorgsector.

Naast deze regelgeving neemt de speltherapeut de rechten van het kind in acht, zoals neergelegd in het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Als er meerdere belangen in het geding zijn, geeft de speltherapeut voorrang aan het belang en de rechten van het kind. Bij het maken van afwegingen doet de speltherapeut een beroep op vakgenoten of deskundigen van andere disciplines.

Enkele rechten van het kind die raakvlakken hebben met de beroepscode:

- het kind moet zich kunnen ontwikkelen in vrijheid en waardigheid;
- het kind heeft recht op liefde en begrip;
- kinderen behoren te allen tijde tot de eersten, die recht hebben op hulp en bescherming;
- het kind heeft recht op een naam en een nationaliteit;
- het kind heeft er recht op om in gezondheid op te groeien;
- het kind moet beschermd worden tegen iedere vorm van geweld, misbruik en verwaarlozing;
- het achtergestelde kind heeft recht op speciale behandeling;
- degenen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en leiding van het kind, stellen de belangen van het kind voorop.

Een speltherapeut kan op zijn/haar beroepsmatig handelen worden aangesproken. De klachtenregeling van de NVVS maakt interne rechtspraak binnen de beroepsvereniging mogelijk. Indien cliënten en/of hun wettelijke vertegenwoordigers van mening zijn dat de speltherapeut handelt of gehandeld heeft in strijd met de beroepscode, kunnen zij een klacht indienen bij de klachtencommissie van de NVVS. Bij de behandeling van klachten dient de beroepscode als maatstaf voor de toetsing van het beroepsmatig handelen.

Definitielijst

- **Speltherapeut:** Persoon die is ingeschreven als gediplomeerd lid bij de NVVS.
- **Praktijk:** Plaatsen waar speltherapie wordt beoefend, bijvoorbeeld in de jeugdhulpverlening, het (speciaal) onderwijs, (semi-)residentiële instellingen voor mensen met een beperking (verstandelijk, lichamelijk of communicatief), GZ en GGZ en in particuliere praktijken.
- **Cliënt:** De persoon of personen die bij een speltherapeut in behandeling zijn. Omdat de cliënten van een speltherapeut overwegend minderjarig zijn, kunnen zij niet los gezien worden van hun wettelijke vertegenwoordiger(s).
- **Wettelijk vertegenwoordiger(s):**
  1. Degene(n) die het ouderlijke gezag hebben/voogdij uitoefent als de cliënt de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt.
  2. Indien de meerderjarige cliënt niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake: de curator of wettelijke mentor. (Indien deze ontbreekt, de persoon die schriftelijk door de cliënt is gemachtigd in zijn plaats op te treden. Ontbreekt zodanige persoon of treedt deze niet op, dan wordt als vertegenwoordiger beschouwd de levensgezel van de cliënt dan wel, indien ook zodanig persoon ontbreekt of niet optreedt: een ouder, broer, zus of kind van de cliënt.)
- **Ouderlijk gezag:** Omvat de plicht en het recht van de ouder zijn minderjarige kind te verzorgen en op te voeden. Onder verzorging moet mede worden verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijke en lichamelijke welzijn van het kind en het bevorderen van de ontwikkeling van zijn verantwoordelijkheid. Geschillen over de uitoefening van het ouderlijke gezag kunnen aan een rechter worden voorgelegd, niet aan een speltherapeut.
- **Beroepsmatig handelen:** Alle handelingen die de speltherapeut verricht uit hoofde van zijn/haar functie in de spelkamer, in de diverse overlegvormen, als docent, supervisor of woordvoerder in de media.
- **Behandeling:** Speltherapie is een vorm van therapie, die speciaal ontwikkeld is voor de behandeling van kinderen, die door ingrijpende gebeurtenissen en/of een problematische persoonlijkheidsontwikkeling (dreigen te) stagneren in hun ontwikkeling. Spel is het natuurlijke medium voor een kind, om te komen tot optimale groei en ontwikkeling. In het spel (in een veilige situatie en relatie), kan de cliënt zich volledig uiten en zijn eigen gevoelens, gedachten, ervaringen en gedrag exploreren. Hierdoor komt een proces op gang waardoor de wisselwerking tussen persoon, innerlijke beleving en omgeving vloeiend kan verlopen (Raaijmakers, 2008). Uitgangspunt van speltherapeuten is dat de aangemelde cliënt met materialen en spelvormen die het zelf als middel kiest kan aangeven wat hem bezighoudt en wat hem beweegt of belemmert. En dat de cliënt vervolgens met die materialen en spelvormen in een therapeutische relatie- gebaseerd op acceptatie, empathie en echtheid herstelt van de emotionele schade of blokkades die hij in de loop van zijn leven opgelopen heeft (Kerseboom en Nolen, 2008)
- **Digitale communicatie:** Een vorm van contact tussen speltherapeut en cliënt en/of hun wettelijke vertegenwoordiger(s), en tussen speltherapeut en derden, waarbij de communicatie digitaal verloopt via internet, al dan niet per e-mail.

1 Algemene regels

- 1.1 De speltherapeut is verantwoordelijk voor een adequate en veilige werkruimte.
- 1.2 De speltherapeut maakt veelal deel uit van een werkverband en zoekt samenwerking met diverse disciplines die bij het cliëntsysteem betrokken zijn, zoals ouderbegeleiders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers, artsen, pedagogen, psychologen of andere therapeuten.
- 1.3 Zelfstandig gevestigde speltherapeuten dienen zich te verzekeren tegen eventuele gevolgen van de beroepsuitoefening door bedrijfsaansprakelijkheid- en/of rechtsbijstandverzekering.
- 1.4 Wanneer de behandeling geheel of gedeeltelijk door een stagiair van de speltherapeut wordt uitgevoerd, dan blijft de speltherapeut verantwoordelijk voor de behandeling met inachtneming van deze code.
- 1.5 Tijdens en na afloop van de behandeling onthoudt de speltherapeut zich van gedrag dat het functioneren van de cliënt kan schaden.
- 1.6 Omdat iedere speltherapie zich bezighoudt met aspecten van het privé-domein van de cliënt, dient de speltherapeut zorgvuldigheid te betrachten ten aanzien van de integriteit van de cliënt.

2 Deskundigheid

- 2.1 De speltherapeut beoordeelt vanuit zijn/haar eigen deskundigheid of speltherapie geïndiceerd is en welke behandelingsmethode(n), werkwijze(n) en techniek(en) het beste inzetbaar zijn. Kennis van de sociale kaart is voor de zelfstandig gevestigde speltherapeut een noodzaak.
- 2.2 De speltherapeut houdt haar/zijn deskundigheid op peil door middel van werkervaring, reflectie op het werk (o.a. intervisie / supervisie) en bij- en nascholing.
- 2.3 De speltherapeut houdt rekening met zijn/haar persoonlijke mogelijkheden en beperkingen betreffende deskundigheid en emotioneel functioneren. De speltherapeut is zich bewust van zijn/haar eigen persoonlijke opvattingen, maakt deze ondergeschikt aan de belangen van de cliënt en verwijst anders door naar een collega.
- 2.4 De speltherapeut consulteert zo nodig andere deskundigen, verwijst door en/of verzekert zich van adequate begeleiding.

3 Informatieverstrekking met betrekking tot de behandeling

- 3.1 De speltherapeut heeft met de cliënt een vertrouwensrelatie. De kennis uit de behandeling verkregen valt onder de geheimhoudingsplicht. Bij aanvang van de behandeling wordt de cliënt en diens wettelijke vertegenwoordiger(s) ervan op de hoogte gebracht dat het beroepsgeheim kan worden doorbroken bij dreigend gevaar of aanhoudende schade. (zie 3.6) In dat geval wordt voorrang gegeven aan het recht van het kind om te worden beschermd tegen iedere vorm van geweld, misbruik en verwaarlozing.
- 3.2 De speltherapeut zorgt ervoor dat anderen geen kennis kunnen nemen van hetgeen in de behandelruimte plaatsvindt, tenzij de cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger er schriftelijk in heeft toegestemd dat anderen de behandeling, of delen daarvan, mogen waarnemen, direct in de spelkamer, via een doorkijkwand dan wel via audiovisuele registratiemiddelen. De toestemmingsverklaring wordt opgenomen in het dossier. De cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger behoudt de mogelijkheid om die toestemming weer in te trekken.
- 3.3 Er is mondelinge toestemming van de cliënt nodig voor het aanwezig blijven van materiaal van een cliënt, na de therapiesessie in de behandelruimte, in zodanige vorm dat andere cliënten daarvan kennis kunnen nemen.
- 3.4 De speltherapeut verstrekt geen gegevens over de cliënt aan niet bij de behandeling betrokkenen, zonder schriftelijke toestemming van de cliënt of diens wettelijke

- vertegenwoordiger(s). Dit geldt ook voor audiovisuele registraties, verbeeldend werk, computergegevens e.d., tenzij hij/zij ingevolge van wettelijk voorschriften tot gegevensverstrekking verplicht is. De cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger kan de verleende toestemming op elk moment intrekken.
- 3.5 De speltherapeut zoekt geen contact en overlegt niet met vorige behandelaars of huisarts zonder schriftelijke toestemming van de cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger.
- 3.6 Uitzonderingen op de geheimhoudingsplicht:
- 3.6.1 Bij het ontbreken van toestemming van de cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger om informatie aan derden te verstrekken kan de speltherapeut zich pas dan ontheven achten van de plicht tot geheimhouding indien voldaan is aan alle hieronder genoemde voorwaarden:
- a. De speltherapeut heeft al het mogelijke gedaan om toestemming te verkrijgen.
  - b. De speltherapeut komt in gewetensnood te verkeren door het handhaven van de geheimhouding.
  - c. Er is geen andere weg dan doorbreking van het geheim om het probleem op te lossen.
  - d. De speltherapeut moet er vrijwel zeker van zijn dat met de doorbreking van de geheimhouding gevaar voor en/of schade aan de andere(n) kan worden voorkomen of beperkt.
- 3.6.2 Als de speltherapeut bij de rechter moet getuigen of vragen moet beantwoorden, die in strijd zijn met de geheimhouding, dan kan hij/zij zich beroepen op het verschoningsrecht; in het geval de rechter het beroep op het verschoningsrecht niet honoreert beperkt de speltherapeut zich uitsluitend tot het verstrekken van de feitelijke informatie die gevraagd wordt. Hij/zij onthoudt zich van waardeoordelen (over de cliënt en diens wettelijke vertegenwoordiger).
- 3.6.3 Ten behoeve van intervisie of supervisie mag de speltherapeut geanonimiseerde cliëntgegevens verstrekken aan en bespreken met anderen.
- 3.6.4 Cliëntinformatie mag in publicaties, lezingen of onderwijs worden verwerkt, mits deze niet tot een cliënt te herleiden is.
- 3.7 Digitale communicatie:
- 3.7.1 Bij digitale communicatie zijn de speltherapeut en de cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger(s) ieder voor zich verantwoordelijk voor het eigen aandeel met betrekking tot het waarborgen van de vertrouwelijkheid, door het (doen) treffen van de noodzakelijke technische maatregelen.
- 3.7.2 De speltherapeut draagt een bijzondere verantwoordelijkheid voor het aan cliënten en/of diens wettelijke vertegenwoordiger(s) verschaffen van heldere informatie over digitale communicatie, in het bijzonder de risico's van elektronisch gegevensverkeer. De speltherapeut geeft in dit kader onder meer aan op welke wijze de vertrouwelijkheid van de communicatie en van de behandelingsinformatie is gewaarborgd.

4 Dossierbeheer en inzagerecht

- 4.1 De speltherapeut die in een instelling werkt, houdt zich aan de regels betreffende dossiervorming die binnen de instelling gelden; de speltherapeut die een eigen praktijk voert, zorgt voor een eigen systematische dossiervorming van voor de behandeling relevante stukken. Voor het dossierbeheer en het inzagerecht gelden de richtlijnen van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). De bewaartijd voor het dossier is minimaal 5 jaar na beëindiging van de behandeling, maar het strekt tot aanbeveling kinddossiers langer te bewaren.
- 4.2 De speltherapeut bewaart het dossier op zodanige wijze dat onbevoegden daartoe geen toegang hebben.
- 4.3 De speltherapeut maakt gedurende de behandeling werkaantekeningen, band- of video-opnamen en bewaart deze met inachtneming van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Deze werkaantekeningen en opnamen behoren niet tot het dossier en zijn niet ter inzage.

- 4.4 De cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger heeft recht op inzage in het speltherapeutische behandelplan, de voortgangsrapportage en het eindverslag. Aanbevolen wordt de inzage plaats te laten vinden in aanwezigheid van de therapeut, zodat hij/zij mondelinge uitleg kan geven. De cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger(s) heeft/hebben recht op een kopie van het dossier tegen een redelijke vergoeding.

5 Toestemming

- 5.1 De speltherapeut behoort een zodanige situatie te scheppen, dat de cliënt de keuze voor behandeling middels speltherapie, verantwoord en in vrijheid kan maken. Dit geldt niet of in mindere mate voor cliënten die bij een gedwongen opname een behandeling of observatie moeten ondergaan. De behandeling kan pas worden begonnen na toestemming van de cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger(s).
- 5.2 Om met de speltherapie te kunnen starten is mondelinge toestemming voldoende. Bij kinderen tot 12 jaar geven de wettelijke vertegenwoordigers toestemming. Bij kinderen tussen de 12 tot 16 jaar is de toestemming van zowel het kind als diens wettelijke vertegenwoordiger(s) vereist. Vanaf de leeftijd van 16 jaar is enkel de toestemming van de cliënt vereist (zie ook de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst WGBO).
- 5.3 De toestemming van één van de gezaghebbende ouders is voldoende. Het is een primaire verantwoordelijkheid van de ouders om elkaar te informeren over belangrijke zaken met betrekking tot het kind, ook als zij gescheiden zijn. Indien de speltherapeut met één van de gezaghebbende ouders een behandelovereenkomst wil sluiten, vraagt hij/zij naar de betrokkenheid van de andere gezaghebbende ouder en brengt de aanwezige ouder op de hoogte van de verplichting tot informeren.
- 5.4 De speltherapeut stelt het belang van het kind voorop in zijn/haar besluit tot het wel/niet aangaan van een behandelovereenkomst. Een conflictueuze ouderrelatie kan de belangen van het kind schaden en de therapeut dient in een dergelijke situatie te onderzoeken of behandeling van het kind verantwoord is. Het recht van het kind op een relatie met beide ouders en de plicht van de ouders om dit recht te waarborgen, weegt de speltherapeut mee in zijn/haar besluit om wel/geen behandeling te starten.

6 Het aangaan, uitvoeren en beëindigen van een behandeling

- 6.1 De speltherapeut draagt er zorg voor dat zijn/haar cliënten en/of wettelijke vertegenwoordiger(s) op de hoogte zijn van het bestaan van deze code en de mogelijkheid tot het indienen van een klacht. De beroepscode en de klachtenprocedure liggen bij de speltherapeut ter inzage.
- 6.2 De speltherapeut informeert de cliënt en diens wettelijke vertegenwoordiger(s) op een voor hen begrijpelijke wijze over de aard, de werkwijze en het doel van de behandeling. Hij/zij scheidt realistische verwachtingen over het verloop of de beoogde resultaten van de behandeling en spreekt een duidelijk evaluatiemoment af.
- 6.3 Om een behandelplan zorgvuldig op te kunnen stellen, dienen alle relevante bronnen geraadpleegd te worden. Bij gescheiden ouders betekent dit, dat ook de niet-verzorgende ouder (indien betrokken bij de opvoeding) geraadpleegd dient te worden. Speltherapeuten maken ook gebruik van hun eigen spelobservaties en van de diagnostische onderzoeksgegevens van andere professionals wanneer hij/zij daarover de beschikking heeft gekregen.
- 6.4 In het behandelplan dienen feiten en hypothesen zorgvuldig van elkaar gescheiden te worden gehouden.
- 6.5 De speltherapeut heeft de wettelijke verplichting om ouders /wettelijke vertegenwoordiger(s) te informeren over het verloop van de therapie van hun kind als zij daar om verzoeken, zonder afbreuk te doen aan het vertrouwen dat het kind in hem/haar heeft gesteld. Hij/zij kan zelf bepalen op welke wijze de informatie wordt verstrekt. Beide ouders hebben recht op dezelfde informatie.

- 6.6 a. De speltherapeut gaat gedurende de behandeling geen andere dan een behandelrelatie aan met de cliënt. De verhouding tot de cliënt moet volstrekt duidelijk zijn en er moet geen rolverwarring kunnen optreden. Niet eerder dan zes maanden na het definitief beëindigen van de behandeling is het de speltherapeut geoorloofd een andersoortige relatie met de cliënt aan te gaan (een persoonlijke relatie, relaties in het pedagogische en/of onderwijskundige werkveld, relatie als pleegouder).
- b. De speltherapeut zal gedurende de behandeling en na afloop hiervan nog een periode van zes maanden, geen geschenken van de cliënt aanvaarden die geringe waarde te boven gaan. Evenmin mag hij/zij die periode met de cliënt enigerlei overeenkomst afsluiten die een onevenredig voordeel voor de speltherapeut oplevert.
- 6.7 De speltherapeut mag, zelfs als de cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger dat verlangt of daartoe uitnodigt, niet ingaan op seksuele toenaderingspogingen. Evenmin mag hij/zij dergelijke toenaderingspogingen zelf ondernemen of uitlokken. Niet eerder dan zes maanden na het definitief beëindigen van de behandeling is het de speltherapeut geoorloofd een andersoortige relatie met een meerderjarige cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordigers aan te gaan
- 6.8 De speltherapeut erkent het recht van de cliënt om de behandeling op elk moment te onderbreken, af te breken of medewerking te weigeren bij bepaalde therapeutische methoden, werkwijzen of technieken die de speltherapeut hanteert.
- 6.9 Als de speltherapeut zélf, om welke reden dan ook, de behandeling afbreekt of onderbreekt, motiveert en adviseert hij/zij de cliënt en/of diens wettelijke vertegenwoordiger(s) over eventuele alternatieven en/of draagt zorg voor adequate verwijzing.
- 6.10 De speltherapeut rapporteert over zijn/haar professionele activiteiten zodanig dat hij/zij in staat is rekenschap af te leggen aan de cliënt en diens wettelijke vertegenwoordiger(s), (zie ook artikel 4.4), aan beroepsgenoten en andere leden van het werkverband of multidisciplinair samengestelde team, waarbinnen hij/zij werkzaam is.
- 6.11 De speltherapeut sluit de behandeling af, in overleg met de cliënt en diens wettelijke vertegenwoordiger(s).

7 Klachtenprocedure

- 7.1 Cliënten, hun wettelijke vertegenwoordiger(s), rechtspersonen en speltherapeuten kunnen zich bij de NVVS op deze code beroepen. Zij kunnen de beroepscode en de klachtenprocedure inzien op de website en ontvangen desgevraagd van het secretariaat informatie over de klachtenprocedure. De beroepscode en klachtenprocedure van de NVVS zijn uitsluitend van toepassing op de gediplomeerde leden en geldt dus niet voor belangstellende en studentleden van de NVVS en evenmin voor speltherapeuten die geen lid zijn van de NVVS.